

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

KLASA: 022-03/24-12/21
URBROJ: 50301-04/32-24-17

Zagreb, 3. listopada 2024.

Hs**NP*021-03/24-09/32*50-24-4**Hs

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB

Primijeno:	03 - 10 - 2024			
Klasifikacijska oznaka	021-03/24-09/32		Org. jed.	65
Urudžbeni broj:	30-24-4	Pril.	Vrijednost	

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

PREDMET: Izvješće Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske o radu državnih odvjetništava u 2023. godini - mišljenje Vlade

Veza: Pismo Hrvatskoga sabora, KLASA: 021-03/24-09/32, URBROJ: 65-24-3, od 21. svibnja 2024.

Na temelju članka 122. stavka 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora („Narodne novine“, br. 81/13., 113/16., 69/17., 29/18., 53/20., 119/20. - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 123/20. i 86/26 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske), Vlada Republike Hrvatske o Izvješću Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske o radu državnih odvjetništava u 2023. godini, daje sljedeće:

MIŠLJENJE

Sukladno članku 72. Zakona o državnom odvjetništvu („Narodne novine“, br. 67/18. i 21/22.; u daljnjem tekstu: Zakon), Glavni državni odvjetnik Republike Hrvatske dužan je Hrvatskome saboru podnijeti izvješće o radu na kaznenim i prekršajnim predmetima, u vezi sa zaštitom imovinskih interesa Republike Hrvatske, Ustava Republike Hrvatske i zakona o organizaciji, materijalnim i financijskim uvjetima za rad državnog odvjetništva te stanju i opterećenosti ljudskih potencijala državnog odvjetništva.

Izvješće Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske o radu državnih odvjetništava u 2023. godini (u daljnjem tekstu: Izvješće), sadrži prikaz pokazatelja učinkovitosti i kvalitete rada državnog odvjetništva za kazneni odjel i građansko-upravni odjel na razini cijelog sustava te posebno na razini Državnog odvjetništva Republike Hrvatske, županijskih državnih odvjetništava, općinskih državnih odvjetništava i posebnih državnih odvjetništava, po svakom pojedinom državnom odvjetništvu.

Izvješće objedinjuje statističke podatke i omogućuje svim zainteresiranima uvid u rad državnih odvjetništava u Republici Hrvatskoj, u ukupan obim rada te po vrstama predmeta, na svim razinama - općinskoj, županijskoj i državnoj. Statistički pregled sadrži opće podatke o državnim odvjetništvima, broju državnoodvjetničkih dužnosnika, službenika i namještenika, podatke o kretanju broja primljenih i riješenih predmeta.

U Izvješću se prikazuje rad i kvaliteta rada državnih odvjetništava kroz kretanje indikatora učinkovitosti i kvalitete koje primjenjuje Komisija Vijeća Europe za učinkovitost pravosuđa, a na temelju kojih indikatora se, također prati i rad i učinkovitost sudova. Prikaz rada na predmetima i pokazatelji učinkovitosti i kvalitete rada koji su prikazani u Izvješću temelje se na podacima informacijskog sustava državnog odvjetništva Case Tracking System (u daljnjem tekstu: CTS).

Osim navedenih podataka Izvješće prikazuje i rezultate rada državnih odvjetništava kroz prikaz donesenih odluka, ali i odluka sudova u predmetima u kojima postupa, odnosno zastupa državno odvjetništvo te izvješće o radu po posebnim tematskim područjima i aktualnoj problematici (kaznena djela ratnog zločina, kaznena djela počinjena iz mržnje, govor mržnje i dr.) za koje je ocijenjeno da su od osobitog značaja za Republiku Hrvatsku.

U Republici Hrvatskoj su na dan 31. prosinca 2023. bila ustanovljena 43 državna odvjetništva, i to: 26 općinskih, 15 županijskih, Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta te Državno odvjetništvo Republike Hrvatske.

Sva općinska državna odvjetništva izuzev Općinskog kaznenog državnog odvjetništva u Zagrebu (koje je nadležno za postupanje u kaznenim predmetima) i Općinskog građanskog državnog odvjetništva u Zagrebu (koje je nadležno za postupanje u građanskim i upravnim predmetima), kao i sva županijska državna odvjetništva te Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, nadležna su za postupanje u kaznenim i građanskim te upravnim predmetima.

Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta ustanovljen je kao posebno državno odvjetništvo specijalizirano za rad na određenoj vrsti kaznenih djela te je nadležno za područje cijele Republike Hrvatske.

Na kraju 2023. godine u svim državnim odvjetništvima bilo je zaposleno ukupno 1.902 osobe (što je 31 zaposlenik više nego 2022.), od čega 650 državnih odvjetnika i njihovih zamjenika, što je za 10 državnoodvjetničkih dužnosnika više nego u 2022. godini. Vazećom sistematizacijom predviđeno je da dužnost na svim razinama obnaša 43 državna odvjetnika, a koja su mjesta sva bila popunjena. Sistematizacijom je nadalje predviđeno popunjavanje 778 zamjenika državnih odvjetnika, od kojeg je broja bilo popunjeno 607 mjesta zamjenika (78 %), dok je 171 zamjeničko mjesto (22 %) bilo upražnjeno. Tijekom 2023. godine na dužnost su stupila tri zamjenika Glavnog državnog odvjetnika u kaznenom odjelu, dakle na dužnosti je bilo 27 državnoodvjetničkih dužnosnika u Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske, što još uvijek nije popunjenost do pune sistematizacije.

U državnim odvjetništvima bilo je zaposleno 1.252 službenika i namještenika, od čega 211 državnoodvjetničkih savjetnika i stručnih suradnika, što je 21 službenik i namještenik više nego u proteklom referentnom razdoblju.

Na administrativnim, materijalno-financijskim i stručnim poslovima bilo je zaposleno ukupno 883 službenika, od čega najveći broj u općinskim državnim odvjetništvima. Značajno je za naglasiti da je za razliku od prethodnog izvještajnog razdoblja tijekom 2023. godine u državnim odvjetništvima zaposleno 18 vježbenika.

Izvješće sadržava zbirne podatke o kretanju svih kaznenih građanskih i upravnih predmeta u državnim odvjetništvima.

Iz navedenih zbirnih podataka o radu državnih odvjetništava u 2023. godini razvidno je da je primljeno 221.170 novih predmeta, što je 10.009 novih predmeta ili 4,53 % više u odnosu na 2022. godinu, kada je bio zaprimljen 211.161 predmet. U 2023. godini riješen je 211.741 predmet, a što je za 2,40 % više (5.080 predmeta više) u odnosu na 2022. godinu. Na kraju 2023. godine ostalo je neriješeno 54.083 predmeta, što je za 9.390 više neriješenih predmeta u odnosu na 2022. godinu.

Razlog povećanju broja neriješenih predmeta je znatno veći broj novih predmeta, stvarni broj rješavatelja na radu, njih 79 % od ukupno zaposlenih, a na navedeno je utjecala i činjenica da su tijekom 2023. godine državni službenici i namještenici provodili štrajk, a pravosudni dužnosnici „mjere upozorenja“.

Prikazani podatci odnose se samo na predmete koji se nalaze u radu pred državnim odvjetništvom, jer se indikatori uspješnosti mogu primijeniti samo na tu vrstu predmeta i odluke koje donosi državno odvjetništvo (odluka o kaznenoj prijavi, optužnica, tužba, pravno mišljenje i dr.). Naime, upravljanje i trajanje postupka u predmetima u kojima se postupak nakon donošenja državnoodvjetničke odluke pokreće i vodi pred sudovima i javnopravnim tijelima ne ovisi o državnom odvjetništvu.

Međutim, ti predmeti zahtijevaju veliki angažman dužnosnika koji poduzimaju potrebne državnoodvjetničke radnje pred sudovima (zastupanje na raspravama i ročištima, pisanje podnesaka, pravnih lijekova i dr.) i javnopravnim tijelima.

Također, ni predmeti državnoodvjetničke uprave nisu obuhvaćeni Izvješćem, iako i ti predmeti zahtijevaju velik angažman i vrijeme ponajprije državnih odvjetnika.

Indikatori uspješnosti koje primjenjuje Komisija Vijeća Europe za učinkovitost pravosuđa, temelje se na stopi ažurnosti (CR) i vremenu rješavanja (DT), a izračunavaju se na temelju broja riješenih predmeta u državnom odvjetništvu i broja rješavatelja koji su stvarno bili prisutni na radu. U ovom izvještajnom razdoblju na radu je bilo 683,1 rješavatelj od ukupno njih 869 (79 %). Stopa ažurnosti (CT) u 2023. godini bila je u prosjeku na 96 %, a vrijeme rješavanja (DT) po predmetu iznosi 93 dana.

Postupak i način rada na kaznenim predmetima bitno se razlikuje od postupanja i načina rada na građanskim i upravnim predmetima zbog čega su na svim razinama (osim Općinskog kaznenog državnog odvjetništva u Zagrebu i Općinskog građanskog državnog odvjetništva u Zagrebu te Ureda za sprječavanje korupcije i organiziranog kriminaliteta), ustanovljeni kazneni i građansko-upravni odjeli.

Prikazom rada kaznenog odjela obuhvaćeni su predmeti kaznenih prijava, predmeti istraga, istraživanja, optuženja, predmeti drugostupanjskog postupka, kao i predmeti zahtjeva za zaštitu zakonitosti u kaznenim postupcima, predmeti zahtjeva za zaštitu zakonitosti u prekršajnim postupcima te razni kazneni predmeti.

U prikaz rada građansko-upravnih odjela uključeni su predmeti mirnog rješavanja spora, parnični, ovršni predmeti, stečaj, stečaj potrošača, izvanparnični predmeti, upravni predmeti, upravni sporovi, zahtjevi za preispitivanje pravomoćne presude i predmeti iz upisnika raznih predmeta.

Pregled kretanja predmeta po vrsti predmeta u referentnom razdoblju pokazuje da je u kaznenim odjelima državnih odvjetništava zaprimljeno 141.369 predmeta u 2023. godini, naspram 136.084 predmeta koliko ih je zaprimljeno u 2022. godini, što je za 5.285 predmeta ili 3,74 % predmeta više. U građansko-upravnim odjelima državnih odvjetništava zaprimljen je 79.801 predmet u 2023. godini, dok je u 2022. godini zaprimljeno 75.077 predmeta, što je 4.724 predmeta ili 5,92 % više nego u prethodnom izvještajnom razdoblju.

Opći pregled kretanja predmeta općinskih državnih odvjetništava pokazuje da je broj primljenih predmeta u općinskim državnim odvjetništvima u odnosu na prethodnu godinu povećan za 6,11 %. Tako je u općinskim državnim odvjetništvima tijekom 2023. primljeno 178.510 predmeta, što je 10.910 predmeta više nego u prošlom izvještajnom razdoblju kada ih je bilo primljeno 167.600. Broj riješenih predmeta također je povećan, jer je tijekom 2023. riješeno 169.108 predmeta što je 5.915 predmeta ili 3,50 % više nego u prethodnom izvještajnom razdoblju (2022. riješeno je 163.193 predmeta). Usprkos tome povećao se i broj neriješenih predmeta, jer je u 2023. ostalo neriješeno 9.349 predmeta više nego na kraju 2022. godine. Broj riješenih predmeta po rješavatelju iznosi 380,5, a stopa ažurnosti iznosi 95 %.

Opći pregled kretanja predmeta županijskih državnih odvjetništava pokazuje da je na županijskoj razini broj primljenih predmeta 33.720, što je neznatno manji broj predmeta (njih 500) nego 2022. godine, kada ih je bilo zaprimljeno 34.220. Također je riješen i manji broj predmeta, njih 33.467 što je za 990 predmeta manje od broja riješenih predmeta u 2022. godini. Broj neriješenih predmeta iznosi 3.872 što je za 255 više nego u 2022. kad ih je ostalo neriješeno 3.617. Usprkos tome županijska državna odvjetništva zadržala su visoku stopu ažurnosti od 99 %, a po rješavatelju riješeno je 197,8 predmeta.

Opći pregled kretanja predmeta Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta pokazuje da je u 2023. godini zaprimljeno 3.329 predmeta, dok je u 2022. godini bilo zaprimljeno njih 3.493. Riješeno je 3.466 predmeta što je za 160 predmeta više nego 2022. kada ih je bilo riješeno 3.306. Kako je Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta tek 2020. godine počeo koristiti i raditi u informatičkom sustavu CTS kad je stupanjem na snagu novog Poslovnika uveden novi način praćenja rada na predmetima, nije moguće dati precizan petogodišnji komparativni prikaz. Međutim, za sagledavanje stvarne opterećenosti zamjenika ravnatelja Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, valja uzeti u obzir podatak o 4.495 predmeta u kojima se postupak vodi pred sudom, što je više od jednogodišnjeg priljeva novih predmeta spomenutog Ureda. Zastupanje optužbe pred sudom u ovim predmetima iziskuje veliki angažman i vrijeme. Usprkos navedenom stopa ažurnosti ostaje na visokih 104 %, a po rješavatelju riješeno je 93,7 predmeta.

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske na temelju odredbe članka 29. stavaka 4. i 5. Ustava Republike Hrvatske i članka 29. Zakona, poduzima pravne radnje radi zaštite Ustava Republike Hrvatske i zakonitosti pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske, Vrhovnim sudom Republike Hrvatske, Visokim trgovačkim sudom Republike Hrvatske, Visokim prekršajnim sudom Republike Hrvatske i Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske te stranim sudovima i drugim tijelima, osim kad je posebnim zakonom drugačije određeno te daje mišljenja o nacrtima prijedloga zakona i drugih propisa važnih za ustrojstvo i rad državnog odvjetništva i obnašanje državnoodvjetničke dužnosti.

Opći pregled kretanja predmeta Državnog odvjetništva Republike Hrvatske pokazuje da je u 2023. godini zaprimljeno 5.611 predmeta, dok je u 2022. godini bilo zaprimljeno 237 predmeta više, njih 5.848. U referentnom razdoblju riješeno je 5.700 predmeta gotovo jednako kao i 2022. kada je riješeno 5.705 predmeta. Stopa ažurnosti iznosi 102 % u 2023., a po rješavatelju riješeno je 175,9 predmeta.

U odnosu na IV. dio Izvješća o materijalnim i financijskim uvjetima za rad državnog odvjetništva te stanju i opterećenosti ljudskih potencijala državnog odvjetništva, Ministarstvo financija stavilo je primjedbu na dio koji se odnosi na 17.2 „Odobrena financijska sredstva za rad državnih odvjetništava“, u tablici broj 1. stupcu „Izvršenje (EUR)“ navedeno je kako je za rad državnih odvjetništava u 2023. godini izvršeno 64.921.116,54 eura, dok je uvidom u analitičke podatke iz sustava državne riznice utvrđeno kako je za rad svih državnih odvjetništava u 2023. izvršeno 64.915.707,98 eura.

Ujedno je u tablici broj 3. stupcu „Izvršenje (EUR)“ navedeno kako je za rad Državnog odvjetništva Republike Hrvatske u 2023. izvršeno 7.026.239,88 eura, dok je uvidom u analitičke podatke iz sustava državne riznice utvrđeno kako je za rad Državnog odvjetništva Republike Hrvatske u 2023. izvršeno 7.020.831,22 eura.

Osim toga, Ministarstvo financija navodi da Izvješće ne sadrži godišnje izvještaje o izvršenju financijskih planova državnih odvjetništava sukladno članku 86. stavku 6. Zakona o proračunu („Narodne novine“, broj 144/21.) i članku 52. stavku 10. Pravilnika o polugodišnjem i godišnjem izvještaju o izvršenju proračuna i financijskog plana („Narodne novine“, broj 85/23.).

Sukladno navedenom, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske dostavilo je Ispravak Izvješća broj DU-50/24, od 21. kolovoza 2024., na koje Ministarstvo financija nije imalo daljnjih primjedaba.

Rad u kaznenim predmetima

Prema podacima iz Izvješća za 2023. godinu državna odvjetništva su tijekom 2023. godine zaprimila 473 kaznenih prijava protiv poznatih počinitelja (sve fizičke i pravne osobe) manje nego 2022. godine, što predstavlja pad od 11,1 %. Naime, tijekom 2023. zaprimljeno je 41.140 kaznenih prijava protiv poznatih počinitelja, dok je u 2022. godini prijavljeno 41.613 osoba.

Najveći broj kaznenih prijava odnosi se na poznate fizičke osobe, njih 39.881, što uključuje kaznene prijave protiv odraslih osoba, mlađih punoljetnika i maloljetnika, a što je 0,7 % manje u odnosu na prethodnu godinu, kad je bilo prijavljeno 40.175 fizičkih osoba. Što se strukture prijavljenih poznatih osoba tiče i u 2023. godini najzastupljenije su kaznene prijave

protiv odraslih osoba, odnosno 35.561 prijava (89,1 %), slijede kaznene prijave protiv maloljetnih osoba s 2.293 (5,8 %), protiv mlađih punoljetnih osoba s 2.027 prijava (5,1 %), te protiv pravnih osoba s 1.259 prijava (3,2 %).

U 2023. godini prijavljeno je 1.259 pravnih osoba što je 179 prijavljenih pravnih osoba manje nego u 2022. godini, kad ih je bilo prijavljeno 1.438, što predstavlja pad od 12,5 %.

U izvještajnom razdoblju Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, županijska državna odvjetništva i općinska državna odvjetništva (bez kaznenih prijava protiv maloljetnih osoba) zaprimili su ukupno 38.847 kaznenih prijava, a kada se navedenom dodaju neriješene prijave iz 2022. godine, u radu su imali ukupno 53.803 prijave.

Od ukupnog broja kaznenih prijava u radu riješene su 34.525 prijave ili 64,2 %, čime je došlo do blagog pada broja riješenih prijava u odnosu na prethodnu izvještajnu godinu, pri čemu je zadržana visoka razina ažurnosti u radu državnih odvjetništava (u 2022. bilo je riješeno 71,5 % od ukupnog broja prijava u radu).

Na kraju izvještajnog razdoblja ostale su neriješene 19.274 prijave (35,8 %), što predstavlja porast u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje kada je neriješeno ostalo 14.954 prijava. Razlog porasta broja neriješenih prijava je smanjenje dužnosnika i savjetnika u pojedinim državnim odvjetništvima, povećan broj ročišta u odnosu na prethodnu godinu, pohađanje Državne škole za pravosudne dužnosnike od strane savjetnika te štrajk državnih službenika i namještenika.

Kada se ukupan broj riješenih kaznenih prijava (34.525 prijava bez kaznenih prijava protiv maloljetnih osoba), analizira prema načinu rješavanja proizlazi da je njih 21.942 (63,5 %) riješeno donošenjem meritorne državnoodvjetničke odluke (rješenje o odbačaju, optužnica te rješenje o provođenju istrage), broj otvorenih istraživanja 9.897 na razini je od 28,7 %, dok je 4,3 % prijava (1.471) riješeno ustupom predmeta drugom državnom odvjetništvu, a 1.215 ili 3,5 % prijava riješeno je na drugi način (spajanjem predmeta i sl.).

Glavni razlog prividnog pada broja ustupa u 2023. godini u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje je delegacija 1.060 predmeta Općinskog kaznenog državnog odvjetništva u Zagrebu, kao najvećeg i najopterećenijeg državnog odvjetništva u Republici Hrvatskoj, na druga općinska državna odvjetništva, a što je statistički prikazano kao ustup.

Po zastupljenosti u strukturi meritornih odluka povodom kaznenih prijava protiv poznatih osoba (bez maloljetnih osoba) kojih je bilo 21.942, najzastupljenija su rješenja o odbačaju kaznenih prijava i to njih 11.079, odnosno 50,5 % odbačaja kaznenih prijava, zatim optužnice - neposredne optužnice i optužnice s kaznenim nalogom (6.903 odnosno 31,5 %) te rješenja o provođenju istrage (3.960 odnosno 18 %). Od sveukupnog broja podignutih optužnica, državna su odvjetništva tijekom 2023. godine, u odnosu na 3.072 osoba (44,5 %) zatražila od sudova izdavanje kaznenog naloga.

Da bismo dobili ukupan broj rješenja o odbačaju kaznenih prijava donesenih tijekom 2023. godine, rješenjima o odbačaju kaznene prijave donesenim povodom kaznene prijave (11.079), potrebno je pribrojiti rješenja o odbačaju kaznene prijave donesena nakon dovršenog istraživanja (2.232) iz čega je vidljivo da su tijekom 2023. godine donesena sveukupno 13.311 rješenja o odbačaju, što predstavlja blagi pad u odnosu na broj odbačaja donesenih tijekom prethodnih godina.

U odnosu na optužnice, tijekom 2023. godine podignuto je ukupno 13.639 optužnica, s obzirom na to da je povodom kaznene prijave (dakle bez provođenja istraživanja) podignuto 6.903 optužnice, a nakon dovršenog istraživanja podignute su 6.736 optužnice, što je na razini broja optužnica podignutih tijekom 2022. godine (13.975).

U 2023. godini doneseno je rješenje o provođenju istrage za 3.960 osoba (bez maloljetnih osoba) što je 179 istraga manje u odnosu na prethodnu godinu kada ih je bilo 4.139 i predstavlja pad od 4,3 %. Od ukupnog broja istraga u radu (6.761), tijekom 2023. dovršeno je 4.381 istraga (64,8 %), dok su u radu ostale 2.380 istrage (35,2 %), a razlozi nerješavanja su objektivni - nedostupnost okrivljenika, nužnost provođenja dugotrajnih ili složenih vještačenja, istrage otvorene krajem godine, tj. u zadnjem tromjesečju izvještajnog razdoblja, veliki broj svjedoka koje je potrebno ispitati, prikupljanje dokaza putem međunarodne pravne pomoći i slično.

U broju dovršenih istraga (4.381) broj podignutih optužnica participira s 87,4 %, odnosno 3.828, što je za 40 optužnica ili 1 % više nego u 2022. godini, iz čega proizlazi zaključak o osnovanosti odluke državnoodvjetničkih dužnosnika o provođenju istrage.

U odnosu na duljinu trajanja istrage ističe se da je tijekom 2023. godine njih 2.883 (72,3 %) dovršeno u trajanju do 6 mjeseci, do 12 mjeseci trajalo je vođenje 751 istrage (18,9 %), 198 istraga do 18 mjeseci (5 %) te 153 istrage u trajanju duljem od 18 mjeseci (3,8 %), što ukazuje na ažurno postupanje državnih odvjetništava.

U odnosu na dio Izvješća koji se odnosi na istrage i odluke o dovršenoj istrazi Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava, napominje da unatoč naporima državnog odvjetništva, problem neučinkovitih istraga u hrvatskim predmetima pred Europskim sudom za ljudska prava i dalje postoji. Iz tog se razloga pokazuju izrazito važnim edukacije državnog odvjetništva, a osobito se ističe projekt „Promicanje vladavine prava i temeljnih prava kroz kvalitetno učenje na daljinu u hrvatskom pravosuđu“, koji je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava razvio u suradnji s Pravosudnom akademijom, u okviru kojeg je održana radionica „Postupovna prava koja proizlaze iz članaka 2. i 3. Konvencije te prava žrtava i oštećenika“.

Tijekom 2023. godine državna odvjetništva podigla su ukupno 17.490 optužnica, što je na razini prošlogodišnjeg broja optuženja. U navedenom broju najveći je broj 7.719 ili 44,13 % neposrednih optužnica, 34,12 % ili 5.967 optužnica s kaznenim nalogom te 21,75 % ili 3.804 optužnice podignute nakon istrage.

Tijekom izvještajnog razdoblja u radu pred sudom ostalo je ukupno 43.280 optužnica, što je nešto manje nego u prethodnom razdoblju (44.124), a od spomenutog broja optužnica u radu pred sudom, 13,07 % odnosno 5.658 optužnica nalazi se pred optužnim vijećem, 115 optužnica ustupljeno je bez odluke optužnog vijeća, a 1.644 optužnice nalaze se u radu pred sudom nakon ukidanja odluke višeg suda, obnove postupka, preuzimanja progona i sl.

U izvještajnoj godini pred optužnim vijećima nadležnih sudova u radu se nalazilo 18.641 optužnica, a doneseno je 12.214 odluka optužnih vijeća, što je 5,67 % manje nego tijekom 2022. godine.

Od ukupno donesenih odluka optužnih vijeća tijekom 2023. godine optužnica je potvrđena u odnosu na 97,56 % optuženih osoba, dok je optužno vijeće radi ispravka ili boljeg razjašnjenja stvari vratilo tek 1,86 % podignutih optužnica.

Državna odvjetništva povukla su u 0,06 % optužnica u izvještajnom razdoblju, a i to je manje nego 0,11 % povučenih optužnica u proteklom izvještajnom razdoblju.

U odnosu na odluke donesene povodom podignutih optužnica, sudovi su donijeli 3.971 presudu s kaznenim nalogom, dok je u odnosu na 17.616 osoba donesena odluka suda nakon provedenog postupka. Od ukupnih odluka suda 859 odnosno 4,88 % je donesenih odluka o obustavi nakon potvrđivanja optužnice, 578 odnosno 3,28 % riješeno je na drugi način, 511 odnosno 2,90 % doneseno je odbijajućih presuda, dok se preostali dio odnosi na osuđujuće i oslobađajuće presude.

I u ovom izvještajnom razdoblju zadržan je visok postotak osuđujućih presuda odnosno 80,92 % (14.254 osobe) od čega je u odnosu na 607 osoba odnosno 4,26 % zaključen sporazum te je donesena presuda po sporazumu stranaka.

U odnosu na 1.192 osobe sudovi su donijeli oslobađajuće presude što iznosi 6,77 % ukupno donesenih odluka suda, što je također kao i ostali podatci na razini ranijih izvještajnih razdoblja.

Tijekom referentnog razdoblja sudovi su izrekli sankcije za 14.254 osobe, što je 8,17 % manje izrečenih sudskih sankcija u odnosu na prethodno razdoblje.

U ukupnom broju izrečenih sankcija kazna zatvora zastupljena je s 23,46 % što je na razini prethodnog izvještajnog razdoblja. Izrečene kazne zatvora zamijenjene su radom za opće dobro u 21,37 % slučajeva, što prema prethodnoj godini čini povećanje od 1,22 %.

Dugotrajne kazne zatvora koje se izriču za najteža kaznena djela u ukupnom broju izrečenih zatvorskih kazni participiraju s 0,23 % odnosno izrečeno ih je 8.

Novčana kazna kao glavna kazna izrečena je u odnosu na 1,55 % osuđujućih presuda te je na razini prethodnog izvještajnog razdoblja.

U strukturi osuđujućih presuda najzastupljenija je uvjetna osuda s udjelom od 74,26 %, što prema ranijem izvještajnom razdoblju čini povećanje od 2,27 %.

Tijekom 2022. godine ukupno je postupanjima svih državnih odvjetništava, općinskih, Općinskog kaznenog državnog odvjetništva u Zagrebu, županijskih državnih odvjetništava i Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta oduzeta imovinska korist u iznosu od 23.385.473,97 eura, što je u granicama prosjeka imajući u vidu razdoblje od 5 godina (22.256.419,40 eura).

Smanjen je broj pojedinačnih oduzimanja imovinske koristi te u 2023. godini iznosi 742 u odnosu na 2022. kada je bilo 915 osoba, što predstavlja smanjenje za 19 %.

Prikaz rada i odluka Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (USKOK)

U izvještajnom razdoblju zaprimljeno je kaznenih prijava protiv 1.803 osobe što predstavlja pad u odnosu na 2022. za 6,29 %. Od 1.803 zaprimljenih prijava njih 1.772 je protiv fizičkih osoba te 31 protiv pravnih osoba.

Na kraju izvještajnog razdoblja nije ostala ni jedna prijava u radu.

U strukturi podnesenih kaznenih prijava, najveći broj prijava odnosi se na kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti te je samo zbog navedenog kaznenog djela podneseno 1.339 kaznenih prijava, što predstavlja 74,27 % od ukupnog broja zaprimljenih prijava. Broj prijava za ovo kazneno djelo u porastu je za 28,87 %.

Broj prijava za kaznena djela zločinačkog udruženja s udjelom od 9,6 % (173 osobe) u padu je za 32,95 %.

Od ostalih kaznenih djela u ukupnom broju zaprimljenih kaznenih prijava ističemo još i kaznena djela neovlaštene proizvodnje i prometa drogama (65 osoba), kaznena djela primanja mita (33 osobe), kaznena djela protuzakonito ulaženje, kretanje i boravak u Republici Hrvatskoj, drugoj državi članici Europske unije ili potpisnici Šengenskog sporazuma (27 osoba), kaznena djela trgovanja utjecajem (22 osobe), kaznena djela nedopuštene trgovine (14 osoba), kaznena djela krađe iz članka 228. Kaznenog zakona (10 osoba), kaznenog djela zlouporabe povjerenja u gospodarskom poslovanju (9 osoba), kaznena djela krivotvorenja službene ili poslovne isprave (8 osoba).

Odluke su donesene u odnosu na sve prijavljene osobe. Nije odbačena ni jedna kaznena prijava koju je podnijela policija ili drugo državno tijelo. Rješenje o odbačaju kaznene prijave doneseno je u odnosu na 1.533 osobe (85 %). Od toga je u odnosu na 1.250 osoba, 81 % odbačena kaznena prijava zbog kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti kao posljedica podnošenja kaznenih prijava radi sumnje građana u zakonitost rada pojedinih službenih osoba zbog nezadovoljstva donesenim odlukama.

Rješenja o provođenju istrage sudjeluju s 13,4 % u ukupnom broju donesenih odluka o kaznenim prijavama.

Broj podignutih neposrednih optužnica protiv 9 osoba ne odstupa od prethodnih godina.

Nakon završene istrage podignuta je optužnica protiv 605 osoba. U ukupnom broju donesenih odluka po dovršenoj istrazi podignute optužnice sudjeluju s 95,7 %. Udio rješenja o obustavi istrage je 4,27 % (27 osoba), od čega je u odnosu na 5 osoba istraga obustavljena zbog smrti okrivljenika ili prestanka postojanja pravne osobe.

Broj istraga koje su trajale više od 18 mjeseci smanjen je za 40,6 % u odnosu na prošlu godinu. Najviše istraga trajalo je od 6 do 12 mjeseci.

Optuženo je 614 osoba, što je 31,47 % više nego prošle godine. Ukupan broj optužnica koje su bile u radu pred nadležnim sudovima veći je za 10,56 %, a to povećanje u odnosu na 2020. iznosi 37,2 % (520) optužnica. Veći broj optužnica koje su u radu pred sudovima opterećuje rad Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta zbog povećanog angažiranja kapaciteta u sudskim postupcima.

Optužno vijeće odlučilo je o podignutim optužnicama Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, protiv 288 osoba. Potvrđeno je 95,49 % optužnica, odnosno za 275 osoba, vraćeno ih je 11 ili 3,82% radi boljeg razjašnjenja stvari. Postupak u odnosu na 2 osobe je obustavljen zbog nastupa okolnosti koje isključuju kazneni progon.

Broj donesenih sudskih odluka po potvrđenim optužnicama Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta manji je za 24 %. Osuđujućih presuda je bilo 78,43 % (280 osoba). U odnosu na 18 osoba (5,04 %) postupak je obustavljen nakon potvrđivanja optužnice (razlozi: smrt fizičke osobe, prestanak postojanja pravne osobe, zastara kaznenog progona). Niti u jednom slučaju Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta nije odustao od kaznenog progona, niti je bilo odbijajućih presuda.

U odnosu na 54 osobe (15,13 %) donesene su oslobađajuće presude u odnosu na 39 osoba. Dijelom se radi o dugotrajnim sudskim postupcima koji imaju za posljedicu gubitak dokazne građe, osobito personalnih dokaza. Podnesene su žalbe zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja.

Presude na temelju sporazuma stranaka donesene u odnosu na 190 osoba čine udio od 67,85 % donesenih osuđujućih presuda te udio od 53,22 % svih donesenih sudskih odluka.

U izvještajnom razdoblju doneseno je 280 osuđujućih presuda, od kaznenih sankcija najzastupljenija je kazna zatvora na koju je osuđeno 150 osoba ili 53,57 % od ukupnog broja osuđujućih presuda te uvjetna osuda izrečena za 125 osoba ili 44,64 % od ukupnog broja osuđujućih presuda. Izrečene kazne zatvora zamijenjene su radom za opće dobro u odnosu na 52 osobe ili 34,67 %.

Za kaznena djela iz koristoljublja uz izrečenu glavnu kaznu zatvora izrečena je sporedna novčana kazna.

Izrečeno je i 12 sigurnosnih mjera obveznog liječenja od ovisnosti, zabrane obavljanja određene dužnosti i sl.

U izvještajnom razdoblju od ukupno 117 osoba oduzeto je 6.612.752,74 eura imovinske koristi.

Rad u građanskim i upravnim predmetima

Prema podacima iz Izvješća u 2023. godini županijska i općinska državna odvjetništva zaprimila su 80.984 predmeta, odnosno 5.380 predmeta ili (6,7 %) više nego u 2022. godini kada je primljeno 75.604 predmeta. Od ukupnog se broja tih predmeta, 73,5 % odnosi na sudske, 4 % na upravne, a 22,5 % na državnoodvjetničke predmete.

U 2023. godini zaprimljeno je 4.212 sudskih i 1.199 državnoodvjetničkih predmeta više nego u 2022. godini, dok je upravnih za 31 predmet manje. Razlog povećanja broja sudskih i državnoodvjetničkih predmeta je novo povećanje zahtjeva radi rješavanja vlasničkopravnih odnosa, čime je broj novih zahtjeva veći nego su statistički podaci iz 2019. i 2020.

Iz prikazanih podataka o strukturi i kretanju predmeta u odnosu na vrstu zastupanja, proizlazi da se u 99,40 % sudskih i upravnih predmeta obavlja zastupanje na temelju zakona, dok se zastupanje po punomoći odnosi samo na 0,60 % predmeta. Najveći broj zastupanja na temelju punomoći odnosio se na upravne sporove u kojima su tuženici ministarstva i druga javnopravna tijela.

U strukturi sudskih predmeta najzastupljeniji su ostali sudski predmeti (izvanparnični, zemljišnoknjižni te adhezijski predmeti i parnični postupci pred drugostupanjskim sudom) njih 41,04 %, ovrhe 35,47 %, a manjim dijelom parnice 10 %, stečaj i predstečaj te stečaj potrošača 14 % te u najmanjem dijelu upravni sporovi 1 %.

Ukupan broj sudskih predmeta u 2023. godini veći je za 4.212 predmeta u odnosu na prethodnu godinu. Broj parničnih predmeta se u odnosu na 2022. godinu povećao za 568 predmeta, ovršnih za 442 predmeta, dok su predmeti stečaja i predstečaja manji za 1.099, a predmeti stečaja potrošača veći za 746 predmeta, upravni sporovi vraćeni su na pokazatelj iz prethodnih godina i ima ih 101 predmet više nego u 2022. godini.

U odnosu na izvansudsko rješavanje sporova važno mjesto zauzima mirno rješavanje spora temeljem članka 186.a Zakona o parničnom postupku. Od 2019. do 2023. godine primljena su ukupno 45.744 zahtjeva za mirno rješenje spora vrijednosti 5.219.852.000,00 eura. Sklopljeno je 8.819 nagodbi ukupne vrijednosti 62.051.000,00 eura. Sklapanjem izvansudskih nagodbi smanjuju se izravni troškovi (kamate, troškovi odvjetnika i dr.) te neizravni troškovi (rad sudova i samih državnih odvjetništava). Za navedeni broj sklopljenih nagodbi smanjen je broj parničnih postupaka pred sudovima.

U izvještajnom razdoblju zaprimljena su 8.419 nova zahtjeva za mirno rješenje spora, što je 5,4 % predmeta više nego u 2022. godini.

Od 8.221 donesene odluke u 2023. godini, 25 % ih se odnosi na sklopljene izvansudske nagodbe. Vrijednost sklopljenih nagodbi iznosi 14.437.000,00 eura.

Od ukupnog broja zahtjeva za mirno rješenje spora 25 % se odnosi na zahtjeve Republike Hrvatske, dok se 75 % odnosi na zahtjeve drugih osoba.

Sklapanjem 2.052 nagodbe u postupku mirnog rješavanja spora primjenom odredbe članka 186.a Zakona o parničnom postupku, općinska i županijska državna odvjetništva su na taj način smanjila opterećenje sudova ovim predmetima.

Broj zahtjeva za mirno rješenje spora koje podnose fizičke i pravne osobe protiv Republike Hrvatske u 2023. povećan je za 18 % u odnosu na 2022., ali je na razini podataka za 2020. U izvještajnoj godini 1.141 zahtjev riješen je sklapanjem nagodbe.

U 2023. godini od 2.048 zahtjeva Republike Hrvatske sklapanjem nagodbe riješeno je njih 44 %, odnosno 911, što potvrđuje donošenje dobrih državnoodvjetničkih odluka.

U odnosu na prethodno izvještajno razdoblje došlo je do povećanja broja sklopljenih nagodbi za 7,5 %, što je rezultat stalnog stručnog usavršavanja zamjenika koji rade na predmetima.

Povećanju broja zaključenih nagodbi značajno bi pridonijelo ujednačavanje sudske prakse, i osiguranje dodatnih sredstava za provođenje vještačenja radi utvrđivanja visine obveze.

Iz podataka o odlukama i postupanju državnog odvjetništva u parnicama navodimo da je u 2023. godini primljeno 10 % više novih predmeta, dok je doneseno ukupno 6.439 državnoodvjetničkih odluka, zastupano je na 8.007 rasprava, izjavljeno je 1.404 žalbe na odluke prvostupanijskih sudova i 589 prijedloga za dopuštenje revizije, odnosno po dopuštenju protiv pravomoćnih odluka. Pred prvostupanijskim sudovima odluka suda nije donesena u 10.060 parničnim predmetima, a kad tome pridodamo 5.754 novih predmeta razvidno je da nadležna općinska i županijska državna odvjetništva postupaju pred prvostupanijskim sudovima u 15.814 predmeta.

U 2023. godini Republika Hrvatska je tužitelj u 27 % od ukupnog broja novih predmeta, a tužena u 69 % predmeta, te je sudjelovala kao umješak u 4 % najčešće na strani tuženika, obično na strani tuženih zdravstvenih, obrazovnih i znanstvenih ustanova, u sporovima koje su pokrenuli zaposlenici tih ustanova.

Vrijednost predmeta spora gdje je Republika Hrvatska tužena višestruko je veća nego vrijednost predmeta spora u kojima je tužitelj. Razlog tome je velika vrijednost predmeta spora u parnicama za naknadu štete u kojima se od Republike Hrvatske potražuju iznosi u milijunima eura. Tužitelji svoj zahtjev temelje na navodno počinjenoj povredi prava Europske unije donošenjem određenih propisa, odnosno u primjeni tih propisa od strane domaćih sudova.

U izvještajnom je razdoblju uveden novi način statističkog praćenja u odnosu na vrstu predmeta što je razlog da za pojedine vrste predmeta nisu navedeni podatci za prethodne godine i to one u odnosu na arbitražne sporove, sporove vezane za stečajeve, zabranu nezakonitog štrajka i zaštite intelektualnog vlasništva.

U strukturi parničnih predmeta na radne sporove odnosi se 18 %, na stvarnopravne 30 %, na obveznopravne predmete 21 %, na predmete radi naknade štete 28 % te ostale predmete 4 %.

Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine najzastupljenije je u parničnim predmetima vezanim uz stvarnopravne sporove sa 759 predmeta (46 %), Ministarstvo poljoprivrede zastupljeno je sa 682 predmeta ili 41 % po istoj pravnoj osnovi, a Ministarstvo pravosuđa i uprave i Ministarstvo unutarnjih poslova najzastupljeniji su s radnim sporovima njih 680.

U 2023. godini sudovi su donijeli ukupno 4.073 prvostupanijske odluke, a sklopljeno je 214 sudskih nagodbi.

Analiza podataka o dobivenim, odnosno izgubljenim parnicama pred općinskim i trgovačkim sudovima prema vrijednosti predmeta spora pokazuje da je Republika Hrvatska uspjela u 96 % parnica, odnosno 780.152.000,00 eura, dok nije uspjela u svega 4 % parnica. Najveći dio dobivenih parnica odnosi se na sporove radi naknade štete.

U upravnim predmetima državna odvjetništva zastupaju Republiku Hrvatsku u postupcima pred javnopravnim tijelima u predmetima radi povrata imovine oduzete za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine, izvlaštenja, utvrđivanja građevinskih čestica, promjene podataka u katastarskom operatu i provedbe geodetskih elaborata, stečaja potrošača pred Financijskom agencijom, utvrđivanja granica pomorskog dobra, otpisa duga i dr.

Iz odluka javnopravnih tijela proizlazi da je prihvaćeno 83 % prijedloga podnositelja zahtjeva, odbijeno 3 % prijedloga, a u 15 % slučajeva riječ je o ostalim odlukama. U izvještajnoj godini bilo je zaprimljeno ukupno 649 predmeta upravnih sporova. Povećanje broja ove vrste predmeta u odnosu na prethodnu godinu kad ih je primljeno 549 proizlazi iz činjenice što je u županijskim državnim odvjetništvima primljeno nešto više predmeta u kojima se zastupa Ministarstvo hrvatskih branitelja, kao tuženo tijelo na temelju izdane punomoći Županijskom državnom odvjetništvu u Splitu, Županijskom državnom odvjetništvu u Rijeci i Županijskom državnom odvjetništvu u Osijeku za zastupanje pred Upravnim sudom u Splitu, Upravnim sudom u Rijeci i Upravnim sudom u Osijeku u predmetima u kojima su tužitelji pripadnici postrojbi Hrvatskog vijeća obrane u odnosu na koje su oglašena ništavim rješenja o stjecanju statusa ratnog vojnog invalida iz Domovinskog rata.

U novozaprimljenim predmetima predložen je prekid postupka do donošenja odluke Vrhovnog suda Republike Hrvatske povodom izjavljenog zahtjeva za izvanrednim preispitivanjem zakonitosti pravomoćne presude Visokog upravnog suda Republike Hrvatske koji je podnesen na temelju članka 78. Zakona o upravnim sporovima („Narodne novine“, br. 20/10., 143/12., 152/14., 94/16. - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 29/17. i 110/21.).

Od ukupnog broja zaprimljenih predmeta upravnih sporova (649), državno odvjetništvo zastupalo je po zakonu u 260 predmeta (40,06 %), a po punomoći u 389 predmeta (59,94 %).

U upravnim sporovima državno odvjetništvo po zakonu zastupa Vladu Republike Hrvatske kao javnopravno tijelo, stranku u sporu. Tijekom 2023. primljena su samo 3 predmeta u kojima je u sporu tuženica Vlada Republike Hrvatske.

U upravnim sporovima na temelju punomoći državno odvjetništvo zastupa tužena javnopravna tijela i to osim Ministarstva hrvatskih branitelja, još i Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine, Ministarstvo financija, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Ministarstvo obrane i Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja.

Državno je odvjetništvo u ovim predmetima imalo 260 predmeta zastupanja po zakonu, od kojih je u 13,07 % predmeta sudjelovalo zastupajući tužitelja i 1,53 % predmeta zastupajući tuženika te u 85,38 % predmeta kao zainteresirana osoba radi zaštite javnog interesa. U zaštiti javnog interesa ili kao stranka *sui generis* državno je odvjetništvo u izvještajnom razdoblju pokrenulo 32 upravna spora.

Državna odvjetništva postupaju i u adhezijskim postupcima (podnošenje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku), kao i u izvanparničnim i zemljišnoknjižnom predmetima te predmetima davanja pravnih mišljenja koja državna odvjetništva daju po općim i posebnim propisima.

U adhezijskom postupku kad je počinjenjem kaznenog djela oštećena Republika Hrvatska, državno odvjetništvo kao njezin zastupnik po zakonu postavlja u kaznenom postupku imovinskopravni zahtjev koji se odnosi na naknadu štete, povrat stvari i/ili poništaj pravnog posla. O imovinskopravnom zahtjevu odlučuje kazneni sud koji odlučuje i o kaznenoj odgovornosti okrivljenika.

Broj novih predmeta u kojima se vode adhezijski postupci neznatno je smanjen u odnosu na raniju godinu (81 predmet zaprimljen je u 2022. godini, a 61 u 2023. godini). Sudovi su u 2023. godini dosudili Republici Hrvatskoj 36 imovinskopravnih zahtjeva, dok je 37 zahtjeva upućeno u parnicu, što upućuje na trend kaznenih sudova u odnosu na prethodne godine da pola tih zahtjeva ne rješava u kaznenom postupku.

U ostale predmete spadaju izvanparnični, zemljišnoknjižni i predmeti davanja pravnih mišljenja koja državno odvjetništvo daje po općim i posebnim propisima. Tu se nalaze i predmeti koji spadaju u rubriku razno.

Od ostalih predmeta u izvještajnoj godini primljeno je 1.297 izvanparničnih predmeta i 23.066 zemljišnoknjižnih predmeta koji se u ovom izvještajnom razdoblju iskazuju kao zasebna kategorija predmeta te se radi o povećanju od 15 % u odnosu na raniju godinu. U 2023. godini primljeno je ukupno 34.178 ostalih predmeta, a riješeno ukupno 34.171 predmet iz čega je vidljivo da je ažurnost državnih odvjetništava na visokih 99 % što pokazuje da nema zaostataka u radu. U izvještajnoj godini riješeno je 23.094 zemljišnoknjižnih predmeta, što čini ažurnost od 100 %, a ti se postupci odnose na postupke povezivanja zemljišnih knjiga i knjiga položenih ugovora, obnove zemljišnoknjižnih uložaka, pojedinačne ispravne postupke, upise i brisanja založnog prava, uknjižbu javnih dobara, upise pomorskog dobra i uknjižbe nekretnina u vlasništvu Republike Hrvatske. Također u 2023. godini dano je 3.190 pravnih mišljenja (što čini ažurnost od 96 %), 1.322 izvanparničnih predmeta (ažurnost 112 %) te 6.574 predmeta u kategoriji razno (ažurnost 100 %).

Rad na pojedinim vrstama predmeta i aktualnoj problematici u 2023.

U godišnjem izvješću sadržano je i izvješće o radu po posebnim tematskim područjima i aktualnoj problematici za koje je ocijenjeno da su od osobitog značaja za Republiku Hrvatsku.

Od toga se izdvaja rad na progonu počinitelja kaznenih djela ratnih zločina.

Tijekom 2023. godine u nadležnim županijskim državnim odvjetništvima zaprimljene su 24 kaznene prijave zbog kaznenih djela ratnih zločina počinjenih za vrijeme Domovinskog rata. Kako je iz prethodnog izvještajnog razdoblja u radu u državnim odvjetništvima ostalo 8 kaznenih prijava, to je u radu bilo ukupno 32 kaznene prijave zbog tih kaznenih djela.

Riješene su 24 prijave donošenjem rješenja o provođenju istrage, 6 kaznenih prijava odbačeno je bilo zbog smrti potencijalnog osumnjičenika, bilo zbog nepostojanja osnovane sumnje na učin djela, dok kaznene prijave protiv 2 osobe nisu meritorno riješene i u tim je predmetima u tijeku provođenje izvida i dokaznih radnji kako bi se moglo odlučiti o eventualnom pokretanju kaznenog postupka.

Tijekom 2023. godine optužene su 22 osobe, a županijski sudovi nadležni za rad na predmetima zbog kaznenih djela ratnih zločina donijeli su presude u odnosu na 48 osoba, pri čemu su 24 osobe osuđene, 18 osoba oslobođeno je optužbe, a u odnosu na 6 osoba donesene su odbijajuće presude. Protiv oslobođajućih presuda nadležna su državna odvjetništva podnijela žalbe zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Broj prijavljenih osoba, njih 24 manji je nego u protekloj 2022. godini kada ih je bilo 49 slijedom čega je i broj rješenja o provođenju istrage nešto manji nego u prethodnoj godini budući da su u 2022. donesena rješenja o provođenju istrage protiv 39 osoba, a u 2023. protiv 24 osobe. Ovaj se odmak čini značajan iako on to zapravo nije, već je uobičajen, jer zapravo broj od 49 prijava iz 2022. odskače od prosjeka za ovu vrstu predmeta.

Bez obzira na statističke podatke velik je interes javnosti za ove predmete koji su specifični i po tome što je otežano prikupljanje dokaza s obzirom na sve veći protok vremena od počinjenja.

Ističemo nekoliko važnijih predmeta u kojima su donesene državnoodvjetničke odluke. Naime, tijekom 2023. godine podignuta je optužnica protiv 1 osobe, zbog kaznenog djela ratnog zločina počinjenog u mjestu Trpinja na način da je zajedno s drugim osobama koje su već pravomoćno osuđene zlostavljao i nečovječno postupao prema 11 civila hrvatske nacionalnosti, koji su na kraju i ubijeni. Podignuta je i optužnica protiv dvije osobe zbog ratnih zločina počinjenih u mjestu Đevreske, zlostavljanjem sedam ratnih zarobljenika a od posljedica kojeg je zlostavljanja jedan zarobljeni hrvatski vojnik preminuo. Podignuta je i optužnica protiv jedne osobe zbog ratnih zločina počinjenih na području Mostara.

Državni odvjetnici uspješno surađuju s tužiteljstvima susjednih zemalja na temelju potpisanih protokola i sporazuma o suradnji u progonu počinitelja kaznenih djela ratnih zločina, zločina protiv čovječnosti i genocida te na temelju redovne međunarodne pravne pomoći putem Ministarstva pravosuđa i uprave.

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske i dalje surađuje s Međunarodnim rezidualnim mehanizmom za kaznene sudove (MKMKS), koji je osnovan Rezolucijom Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda radi preuzimanja nadležnosti, prava, obveza i osnovnih funkcija Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju te u radu koristi i informatičke alate kreirane za pretraživanje njihove baze podataka.

Nadalje, ovdje ističemo i kaznena djela počinjena iz mržnje odnosno zločini iz mržnje obuhvaćaju ona kaznena djela koja su počinjena zbog pojedinih osobina žrtve, na kojima se temelji njihov identitet, kao što su rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, nacionalno ili etničko podrijetlo, invaliditet, spol, spolno opredjeljenje i rodni identitet.

Zločin iz mržnje u širem smislu obuhvaća i tzv. govor mržnje, a koji se u hrvatskom kaznenom zakonodavstvu adresira u članku 325. Kaznenog zakona, kao kazneno djelo javnog poticanja na nasilje i mržnju.

Državna odvjetništva prate i evidentiraju posebno kaznena djela zločina iz mržnje koja se vežu uz članak 87. stavak 21. Kaznenog zakona, što su sva kaznena djela usmjerena prema jednoj ili više osoba ili imovini te su motivirana mržnjom, odnosno predrasudama, a posebno kazneno djelo javnog poticanja na nasilje i mržnju iz članka 225. Kaznenog zakona, odnosno govor mržnje.

Tijekom 2023. godine državna odvjetništva su za kaznena djela vezana uz članak 87. stavak 21. (zločini iz mržnje) zaprimila ukupno 71 prijavu, što je 18,33 % više nego u 2022. godini pri čemu se na kaznene prijave podnesene po policiji odnose 53 kaznene prijave (74,65 %), dok su svi drugi podnositelji fizičke i pravne osobe podnijeli ukupno 18 kaznenih prijava odnosno 25,36 %.

Podignute su 22 optužnice od čega 4 s kaznenim nalogom.

Tijekom izvještajnog razdoblja donesen je i veći broj presuda sudova, ukupno 25 od čega je u odnosu na 21 osobu donesena osuđujuća presuda (84 %), u odnosu na 3 osobe oslobađajuća presuda (0,12 %) te je u odnosu na 1 osobu (0,04 %) optužba odbijena.

Kao i za kazneno djelo zločina iz mržnje, tako i za kazneno djelo javnog poticanja na nasilje i mržnju iz članka 325. Kaznenog zakona, tijekom izvještajnog razdoblja bilježi se porast zaprimljenih kaznenih prijava pa su tako državna odvjetništva zaprimila ukupno 57 kaznenih prijava tijekom 2023. za razliku od 2022., kada ih je zaprimljeno 44. Pritom valja naglasiti kako je u znatnom porastu broj kaznenih prijava za ovo kazneno djelo podnesenih po policiji, u 2022. ih je bilo 8, a u 2023., 28 prijava.

U odnosu na podignute optužnice, pak bilježi se porast optuženja s 4 optužnice podignute u 2022., na 21 optužnicu tijekom ovoga izvještajnog razdoblja od čega su u odnosu na 10 osoba državna odvjetništva podigla optužnicu s kaznenim nalogom.

Tijekom 2023. veći je i broj sudskih presuda njih 19, dok je u 2022. doneseno 8 presuda. Od tih 19, osuđujućih je 18, a samo u odnosu na 1 osobu donesena je oslobađajuća presuda.

Zbog društvene važnosti zločina iz mržnje i kaznenog djela govora mržnje, državna odvjetništva doprinose učinkovitijoj borbi protiv ovih kaznenih djela i sudjelujući na brojnim edukacijama, okruglim stolovima, konferencijama, sudjelujući u radu Radne skupine za praćenje zločina iz mržnje - radnog tijela Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, kao i sudjelujući u projektu REASON „Unaprjeđenje odgovora na govor mržnje kroz pravno istraživanje, zagovaranje i trening“, Hrvatskog pravnog centra i sl.

Međutim, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, kao nacionalna kontakt točka za prikupljanje statističkih podataka o zločinima počinjenim iz mržnje ili govoru mržnje iznio je primjedbu kako podatci u Izvješću ne odgovaraju službenim podacima usuglašenim na radnoj skupini za statističko praćenje zločina iz mržnje, a čiji članovi su i predstavnici Državnog odvjetništva Republike Hrvatske. Službeno objavljeni podatci za Republiku Hrvatsku dostupni su na mrežnoj stranici <https://ljudskaprava.gov.hr/suzbijanje-zlocina-iz-mrznje/602>.

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske u već navedenom Ispravku Izvješća broj DU-50/24, od 21. kolovoza 2024., a na primjedbu Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, očitovalo se kako se radi o različitim metodologijama sastavljanja Izvješća, zbog čega se podaci Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina i oni navedeni u Izvješću ne mogu podudarati i usklađivati.

S obzirom na porast broja kaznenih prijava za kazneno djelo zločina iz mržnje, Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava ističe da je u 2023. godini Europski sud za ljudska prava donio presudu Beus protiv Hrvatske u kojoj je utvrdio diskriminaciju i povredu prava na učinkovitu istragu radi zlostavljanja pretrpljenog zbog spolnog opredjeljenja. Zbog navedenog ponovno se ističe potreba edukacije rješavatelja koji u državnim odvjetništvima rade na ovakvim predmetima te da je u okviru navedenog projekta „Promicanje vladavine prava i temeljnih prava kroz kvalitetno učenje na daljinu u hrvatskom pravosuđu“ za zamjenike državnih odvjetnika održana i radionica na temu: „Zločin iz mržnje - u svjetlu prakse sudova RH i Europskog suda za ljudska prava“.

Kazneno djelo protuzakonitog ulaženja, kretanja i boravka u Republici Hrvatskoj, drugoj državi članici Europske unije ili potpisnici Šengenskog sporazuma također je istaknuto kao dio problematike od osobitog značaja za Republiku Hrvatsku.

U izvještajnoj godini za ovo kazneno djelo nadležna državna odvjetništva zaprimila su ukupno 1.709 kaznenih prijava, od čega 1.474 kaznenih prijava protiv počinitelja kaznenog djela iz članka 326. stavka 1. KZ/11 koji glasi: „Tko iz koristoljublja omogući ili pomogne drugoj osobi nedozvoljeno ući, izići, kretati se ili boraviti u Republici Hrvatskoj ili drugoj državi članici Europske unije ili potpisnici Šengenskog sporazuma, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina;“, kao i 235 kaznenih prijava za kazneno djelo iz članka 326. stavka 2. KZ/11, koji glasi: „Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka doveden u opasnost život ili tijelo osobe koja nedozvoljeno ulazi, kreće se ili boravi u Republici Hrvatskoj ili drugoj državi članici Europske unije ili potpisnici Šengenskog sporazuma, ili je s njom postupano na nečovječan ili ponižavajući način, ili je djelo počinila službena osoba u obavljanju službene dužnosti, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do dvanaest godina,“ što u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje, kad je za ovo kazneno djelo bilo prijavljeno 919 osoba, predstavlja porast od 86 %.

Povećanje broja kaznenih prijava zbog ovoga kaznenog djela za 86 % u odnosu na proteklo izvještajno razdoblje opravdava se činjenicom da su tijekom 2023. pojačane aktivnosti policijskih službenika raspoređenih na poslove nadzora državne granice.

Naime, zbog povećanja od 86 % broja kaznenih prijava protiv počinitelja kaznenih djela protuzakonitog ulaženja, kretanja i boravka u Republici Hrvatskoj, drugoj državi članici Europske unije ili potpisnici Šengenskog sporazuma, Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava ističe potrebu pojačanog opreza u postupanju nadležnih tijela s počiniteljima tih kaznenih djela kojima je oduzeta sloboda (presuda iz 2023. Daraibou protiv Hrvatske).

Također, Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava ukazuje na problem neodgovarajućih uvjeta u hrvatskim zatvorima i neučinkovitog pravnog sredstva u tom pogledu, s koje osnove je tijekom 2023. Europski sud za ljudska prava donio čak 6 presuda u kojima je utvrdio povredu prava na zabranu mučenja i nečovječnog postupanja iz članka 3. Konvencije zbog neodgovarajućih uvjeta u hrvatskim zatvorima.

U ovom poglavlju Izvješća obrađena su i druga područja ocijenjena osobito važnima za Republiku Hrvatsku, primjerice kaznena djela vezana uz zlouporabu droga, kazneno djelo nasilja u obitelji, kaznena djela organiziranog kriminaliteta, koruptivna kaznena djela te zastupanje od strane državnog odvjetništva u imovinskim sporovima pred inozemnim sudovima i tijelima, rad na predmetima davanja pravnih mišljenja itd.

ZAKLJUČAK

U Izvješću za 2023. godinu izneseni su podaci temeljem kojih se može stvoriti cjelovita slika o radu državnih odvjetništava na svim razinama, slijedom koje ocjenjujemo da su državna odvjetništva na odgovarajući način ispunjavala svoju ustavnu i zakonsku zadaću.

Rezultati rada ostvareni u 2023. godini pokazuju veći porast priljeva predmeta na državna odvjetništva na svim razinama i u svim vrstama predmeta od ostvarenog, također povećanog, rješavanja predmeta. Slijedom navedenoga, na kraju 2023. godine ostalo je neriješeno 54.083 predmeta, što je za 9.390 više neriješenih predmeta u odnosu na 2022. godinu. Stoga Vlada Republike Hrvatske smatra potrebnim i u narednom razdoblju poduzimati mjere i aktivnosti za daljnje povećanje učinkovitosti u radu i skraćivanje vremena donošenja državnoodvjetničkih odluka u kaznenim predmetima, a posebno u predmetima iz nadležnosti Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta. Ujedno smatramo da je potrebno pojačati aktivnosti radi osiguranja najviše razine učinkovitosti u postupanju u predmetima ratnih zločina.

S obzirom na zakonodavne izmjene usvojene s ciljem suzbijanja nasilja u obitelji i nasilja nad ženama, Vlada Republike Hrvatske ukazuje na nužnost ulaganja dodatnih napora u cilju zaštite žrtava nasilja kao i strožeg kažnjavanja počinitelja kaznenih djela nasilja.

Nadalje, s obzirom na veliki interes javnosti za rad Državnog odvjetništva, posebice u predmetima korupcije i organiziranog kriminala, Vlada Republike Hrvatske ponavlja ranije istaknutu potrebu aktivnijeg komuniciranja rada Državnog odvjetništva. Aktivnijom komunikacijom Državnog odvjetništva s javnošću poboljšalo bi se i razumijevanje njihova rada i jačalo povjerenje javnosti u rad pravosudnih institucija.

Slijedom gore navedenoga, Izvješće Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske o radu državnih odvjetništava u 2023. godine prima se na znanje.

Za svoje predstavnike, koji će u vezi s iznesenim mišljenjem biti nazočni na sjednicama Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila ministra pravosuđa, uprave i digitalne transformacije Damira Habijana i državne tajnike Ivana Crnčeca, Sanjina Rukavinu, Vedranu Šimundžu Nikolić, Fadilu Bahović i Bernarda Gršića.

